

Ата аналарға
арналған кеңес

Мектеп жасына дейінгі
балалардың есте сақтау
қабілетін дамыту

Мақсаты: ата-аналарды мектеп жасына дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамыту әдістерімен таныстыру.

Көптеген ата-аналар баланың есте сақтау қабілеті нашар деп алаңдайды. Бірақ бұл солай ма және мектеп жасына дейінгі баланың есте сақтау қабілетін қалай дамытуға болады, осылайша нәресте өзінің жасына сәйкес келеді?

Жад-Бұл адам ақпаратты қабылдайтын, өңдейтін, сақтайтын және көбейтетін психикалық процесс. Егер осы бөлімдердің бірінде ақаулық болса немесе проблемалар туындаса, онда баланың оқуда қиындықтары болуы мүмкін. Үйде баламен жаттығу кезінде баланың жас және физиологиялық ерекшеліктерін ғана емес, сонымен қатар жеке ерекшеліктерін де ескеру қажет.

Ерікті және еріксіз жадты ажыратыңыз. Ерікті жады саналы күш-жігерді, шоғырлануды, белгілі бір ерік-жігерді есте сақтауды қажет етеді. Еріксіз есте сақтау-есте сақтау ешқандай күш жұмсамай орын алған кезде. Әдетте, егер материал немесе ақпарат адамға қызықты болса, онда ол оны тез және ұзақ уақыт есте сақтайды. Сондықтан оқыту ақпаратты есте сақтауға ықпал етуі үшін ол есте қаларлық, жарқын және қызықты болуы керек. Дәл осындай сабақтар мектеп жасына дейінгі балаларды жақсы көреді.

Әрине, сіз баланың жады мультфильм кейіпкерлерінің кейбір жолдары, сөздер (көбінесе әдепсіз), жарнамадағы сөз тіркестері балаға "жабысып" кететінін байқадыңыз. Бала үлкен балалардан естіген рифманы немесе әнді есте сақтауға күш салмайды. Ол назар аударды және ол өзі сияқты есте қалды. Шын мәнінде, ақпарат балаға қызықты болды, ол оған әсер етті, еріксіз есте сақтау қосылды және ақпарат сананың терең қабаттарына кетті. Еріксіз есте сақтау механизмдерін қолдана отырып, мектеп жасына дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамытуды мүмкіндігінше тиімді ұйымдастыруға болады және қажет. Мысалы, егер сіз және сіздің балаңыз суреттерді қарап, оларға не бейнеленгенін айтсаңыз, онда бала оқуға пассивті қатысады.

Ерікті жады төрт-бес жасқа дейін дами бастайды. Бұл дегеніміз, 4-5 жаста бала ақпаратты саналы күш-жігермен, яғни ерік-жігермен есте сақтай алады. Алдымен нәресте өзінің алдында үлкен тапсырманы ғана көреді: өлең үйрену.

Алдымен жолдарды, содан кейін шумақтарды қайталайды, жұптасады, көлемді арттырады, байланысты алады, семантикалық тізбек жасайды және міне – өлең үйренді! Бала жаңа дағдыны үйренді: есте сақтау үшін бірнеше рет қайталап, семантикалық реттілікті құру керек.

Мектеп жасына дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамыту үшін ең қолайлы жағдайлар ойын арқылы жасалады. Дәл осы ойында, мектеп жасына дейінгі баланың іс-әрекетінің негізгі түрі ретінде, ол есте сақтау және ойнату өз рөлін орындаудың міндетті шарты болған кезде жадымен жұмыс істеуді үйренеді. Мысалы, егер сіз дүкеннен сатып алушы сатып алу үшін қолданатын сөздерді балаңызбен арнайы жаттап алсаңыз, онда сіз ойындағы бала сатып алушы рөлін атқаратындай үлкен көлемді ешқашан біле алмайсыз.

Баланың есте сақтау қабілетін дамыту үшін балаға оқылған, көрген, естіген сұрақтар мүмкіндігінше жиі қойылуы керек. Мысалы, ертегіні оқығаннан кейін сіз сұрай аласыз:

- батырлардың аты кім?
- ертегіде не болды?
- кім не істеді, не айтты, не киді?
- сізге кім көбірек ұнады және неге?

Осы қарапайым сұрақтармен сіз баланы оқығаныңызға қайтарып қана қоймай, оның жадына сүйене отырып, баланы ойлауға үйретесіз, сөйлеу белсенділігі мен сөздік қорын дамытасыз.

Мектеп жасына дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамытудың маңызды аспектісі-бірте-бірте есте сақтау баланың жеке басының қалыптасуына ықпал ете бастайды. Бала өзін есіне түсіре бастайды және өзін есіне алады. Ол өзінің өткеніне қызығушылық танытады және ересектерден "менің қаншалықты кішкентай болғанымды айтыңыз"деп жиі сұрайды. Бала үшін өткен оқиғалар мен қазіргі оқиғалар арасындағы байланыс маңызды болады. Осылайша, мектеп жасына дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін жетілдіру және дамыту және оның ішкі әлемін қалыптастыру.

Қыздар мен ұлдарда есте сақтау процестерінің дамуында айырмашылықтар бар, олар оң және сол жақ жарты шардың дамуының әртүрлі қарқынынан тұрады. Қыздар сол жақ жарты шардың функцияларын ертерек және тезірек көрсетеді, ал ұлдар бейнелі есте сақтауға жауап беретін оң жақта. Сол жақ жарты шар ауызша-логикалық есте сақтауға жауап береді.

Құрметті ата-аналар!

Біз сізге мектеп жасына дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін дамытуға бағытталған ойындарды ұсынамыз

Ерікті визуалды есте сақтауды дамыту "есте сақтау және сурет салу" ойыны

Ойын барысы: балаға матрешканың орамалын қалай безендіргенін көруге және есте сақтауға шақырылады. Үлгіні қаламмен немесе қарындашпен сызуға рұқсат етіледі. Содан кейін балаға орамалын сол өрнекпен безендіру ұсынылады.

Жад үлгісін салу.

Ойын барысы: параққа өрнек салынған. Баланы осы үлгіні 1 минут ішінде қарауға шақырыңыз. Содан кейін үлгіні алып тастаңыз және оны жадтан ойнатуды сұраңыз. (Зейін мен ұсақ моторика да дамиды)

"Шашыраңқы Антошка" ойыны: ата-ана баладан суретке мұқият қарап, содан кейін оны есте сақтауды сұрайды. Кейін бала сурет салғанын, баланың дұрыс емес киінгенін айтады. Баланың өз үлгісін үлгімен салыстыруы және оның бәрін жақсы есте сақтағаны туралы қорытынды жасауы өте маңызды.

"Суреттерді есте сақтаңыз" ойыны: ата-ана бірнеше суреттерді көрсетеді, олардың әрқайсысында геометриялық фигуралардың тіркесімі бар (олардың санын біртіндеп көбейтіп, 3 суреттен бастауға болады). Әр сурет 5-тен 10 секундқа дейін ұсынылады, барлық суреттерді ұсынғаннан кейін анасы (әкесі) баладан есінде қалғанның бәрін салуды сұрайды. Бұл тапсырманы карталар жиынтығын қолдана отырып өзгертуге болады, олардың әрқайсысында геометриялық фигуралардың әр түрлі тізбегі бар. Бала карточканы көрсеткеннен кейін дәйектілікті қайталайды.

Есту жадының кеңеюі

"Сөздер (сандар) каскады" жаттығуы

Сандар материалындағы алдыңғыға ұқсас жаттығу (қарапайым математикалық көріністерді қалыптастыруда қолдануға болады). Тапсырмалардың күрделілігін қосымша нұсқаулар арқылы өзгертуге болады: "сандарды кері ретпен қайталаңыз".

"Мен сөмкеге салдым" ойыны:

Ойын барысы: ойынды бастаған ересек адам: "мен сөмкеге алма салдым" дейді, келесі айтылғандарды қайталайды және өз ойын қосады және т.б. бүкіл тізбекті ойнату балаларға қол жетімді болмайынша. Сөмкенің мазмұнын сабақ тақырыбына байланысты өзгертуге болады.

